

Disseny a Catalunya

Isabel del Ríó

Codi: 105748
Crèdits. 6 ECTS
Curs 3 4 Curs
Semestre Segon Semestre
Tipologia OPTATIVO
Matèria Cultura del Disseny
Data 12/9/2023 16:07

Aquesta assignatura s'imparteix en: Català
Les tutories es podran realitzar en: Català i Castellà

Índex de la Guia Docent

Presentació de l'assignatura

Continguts

Metodologia

Avaluació

Bibliografia i Recursos

Competències i Resultats d'Aprenentatge

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Presentació de l'assignatura

Breu descripció

Disseny a Catalunya és una assignatura que vol redescobrir el medi local del disseny a través de la distribució de continguts, visites, exercicis i treballs. No es tracta tant d'insistir en els tònics com de revisar-los i, si cal, desmuntar-los. S'insisteix, per tant, en la perspectiva crítica fonamentada en un millor coneixement dels temes. Tot i que s'atenen de manera específica les produccions locals, l'assignatura contempla permanentment altres localitats, recepcions i retorns i, en definitiva, l'anàlisi comparativa amb la globalitat del fenomen del disseny.

Objectius Formatius

Els objectius formatius de l'assignatura són:

1. Despertar la curiositat i aprofundir en el reconeixement de l'entorn de la cultura del disseny a Catalunya tot familiaritzant-se amb obres, creadors, esdeveniments, empreses i plataformes de mediació, tant històriques com actuals.
2. Proveir recursos, procediments, mètodes i models per a l'estudi del disseny local i la seva relació amb el disseny global, posant de manifest el caràcter "construït" del relat històric i del discurs crític.
3. Contribuir a la comprensió de les imatges i els objectes relacionats amb el disseny com a fets de cultura i apreciar-los en les seves relacions amb altres manifestacions artístiques i literàries, polítiques i científiques, socials i econòmiques, etc.

Aquests objectius es tradueixen en un programa que intenta satisfer tres demandes en relació amb les competències del Grau de Disseny. D'una banda, un millor coneixement de l'entorn facilita perfilar els propis interessos, la detecció d'oportunitats i, en definitiva, d'inserció al medi, sigui professional o acadèmic. De l'altra, els coneixements d'història i crítica del disseny que s'han tractat en altres assignatures de forma més introductòria o generalista es poden ampliar i concretar gràcies a un accés més fàcil a fonts que permet el tractament local i específic dels temes (entrevistes, documents, peces, etc.). Finalment, els continguts i les experiències que proposa l'assignatura poden contribuir a donar una perspectiva més transdisciplinària que partint del disseny contempla més globalment el fet cultural.

Continguts

Els temes que es proposen tenen un caràcter cronològic indicatiu, però nous temes poden ser proposats pels estudiants i preparats específicament. Així mateix, els temes a tractar es vinculen als interessos dels estudiants i es determinen de forma conjunta a la classe, i poden durar una o diverses sessions en funció dels continguts i interès que despertin. Alguns temes es vinculen a visites i exercicis específics.

SESSIÓ 1 - L'anòmal procés de la industrialització espanyola. La Revolució industrial i el debat art-indústria a Catalunya. L'Àlbum de Rigalt. L'Exposició Universal de Barcelona en 1888. El modernisme a Catalunya: revalorització de les arts decoratives. Cases d'autor. Decoradors, moblistes, joiers. Les arts gràfiques. Reedicions i souvenirs.

SESSIÓ 2 - El Foment de les Arts Decoratives (FAD) de Barcelona. Noucentisme i Art Déco a Catalunya. Participació a l'Exposition Internationale des Arts Décoratifs et Industriels Modernes de París de 1925. L'Exposició Internacional de Barcelona de 1929. Centenari del FAD: l'Any del Disseny (2003). El FAD avui: associació d'associacions.

SESSIÓ 3 - La Recepció del Moviment Modern a Catalunya. El GATCPAC. El local MIDVA i la revista AC. Documentos de Actividad Contemporánea. L'illa d'Eivissa i el racionalisme mediterrani. Guerra Civil (1936-1939). Els Salons d'Artistes Decoradors. El Pabellón Español de l'Exposició Internacional de París de 1937. Fi de la guerra i exili.

SESSIÓ 4 - La importància de la història en la formació dels dissenyadors. Investigació històrica per a dissenyadors. Cerca de referents històrics. Fonts primàries i secundàries. Museus, col·leccions, exposicions. Arxius històrics, biblioteques i centres de documentació. Arxius i hemeroteques digitals. Presentació de l'Activitat 1.

SESSIÓ 5 - El disseny a la postguerra. Els anys quaranta i cinquanta. Salones del Hogar Moderno. El Grup R i la recuperació de l'arquitectura racionalista. Concurs Pro dignificació de la Llar popular. Reforma dels apartaments a les golfes de la Casa Milà. El Pabellón Español a la IX Triennale de Milàn. Visita de Gio Ponti. Creació de l'IDIB (Institut de Disseny Industrial de Barcelona).

SESSIÓ 6 - El tardofranquisme. L'arribada de la societat de consum. El desarrollismo i la construcció d'habitatges en massa. El disseny als anys seixanta. De l'IDIB a l'ADI-FAD. El I Salón Nacional del Hogar y la Decoración. Les fires Hogarotel i els stands FAD-Fórmica. Els premis Delta i les seves primeres edicions. Els primers dissenyadors.

SESSIÓ 7 - De les arts gràfiques al disseny gràfic. Artistes en el canvi de segle. El cartell republicà a la Guerra Civil. La gràfica publicitària de la postguerra (anys quaranta i cinquanta). La institucionalització del disseny gràfic (anys seixanta). Fundació d'ADGFAD i els premis Laus. Els pioners del disseny gràfic.

SESSIÓ 8 - El disseny als anys seixanta i setanta. Les primeres botigues de disseny. El Congrés de l'ICSID a Eivissa el 1971. Les edicions de «Disueño» (1977, 1978, 1979).

SESSIÓ 9 - El disseny als anys vuitanta i noranta. El Boom del disseny espanyol. L'aposta dels medis i de l'administració. Les primeres exposicions sobre disseny. Los Premios Nacionales de Diseño. L'impacte del disseny postmodern italià: projecte Memphis i Tea & Coffee Piazza d'Alessi. La candidatura de Barcelona als Jocs Olímpics de 1992.

SESSIÓ 10 - Revistes i publicacions de disseny. El disseny en articles de temàtica modernitzadora (AC. Documentos de Actividad Contemporània, Destino, Serra d'Or...). El disseny en revistes d'arquitectura (Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, CAU...), les revistes sobre disseny (Temas de Diseño, Temas de disseny, On Diseño...), les revistes "de" disseny (De Disseny, ARDI, Experimenta...), formats alternatius i noves plataformes digitals.

SESSIÓ 11 - El disseny en el canvi de mil·lenni. Noves generacions.

Metodologia

Metodologia docent

El curs funciona com a un seminari en el qual es promou la participació de tots els implicats i en el qual es comparteixen interessos, decisions, dubtes i troballes. A principi de curs l'estudiant planteja un tema del que li agradaria fer recerca dins el temari de l'assignatura per tal de desenvolupar-lo al llarg del curs i defensar-lo al final d'aquest.

Activitats formatives

Durant el curs s'alternen diversos tipus d'activitats i formats de docència:

- Exposició de continguts per part de la docent i orientacions sobre lectures i treballs.
- Visites fora de l'entorn institucional de l'escola que inclouen altres institucions, exposicions, biblioteques i centres de documentació, esdeveniments, edificis històrics, etc, guiades per la docent.
- Treball a l'aula a modus de taller d'estudi, tutories amb la docent i presentacions de resultats.

Pel que fa a les visites, aquestes estan subjectes a les possibilitats de fer-les i contingències del curs. En un principi, poden relacionar-se les següents: Centre de Documentació del Museu del Disseny, Arxiu del Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC), Biblioteca i arxiu del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), Centre de Documentació del Museu d'Art Contemporani Barcelona (MACBA), sales d'exposició o de reserves del Museu del Disseny, la Casa Bloc, Pavelló Alemany de Barcelona (Fundació Mies van der Rohe), visites urbanes, visita a exposicions, etc.

Avaluació

Sistema Avaluació

L'Objectiu de l'avaluació continuada és que l'estudiant pugui conèixer el seu progrés acadèmic al llarg del seu procés formatiu per tal de permetre-li millorar-lo.

A partir de la segona matrícula, l'avaluació de l'assignatura podrà consistir, a decisió del professor(s), en una prova de síntesi, que permet l'avaluació dels resultats d'aprenentatge previstos en la guia docent de l'assignatura. En aquest cas, la qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova de síntesi.

L'estudiant serà avaluat d'acord amb els conceptes i valors següents:

- A) Realització d'un treball de recerca o assaig amb presentacions parcial i final: 40%
- B) Defensa oral del treball de recerca o assaig: 10%
- C) Exercici 1 a determinar durant el curs: 20%
- D) Exercici 2, en grup, a determinar durant el curs: 20%
- E) Assistència i participació a classe i als debats que es duguin a terme a l'aula: 10%

Normativa General d'Avaluació

// Per considerar superada una assignatura, caldrà que s'obtingui una qualificació mínima de 5,0.

// Una vegada superada l'assignatura, aquesta no podran ser objecte d'una nova avaluació.

// Es considerarà "No Avaluable" (NA) l'estudiant que no hagi lliurat totes les evidències d'aprenentatge o no hagi assistit al 80% de les classes sense haver justificat les absències. En cas d'absència justificada, l'estudiant s'ha de posar en contacte amb el professor en el moment de la reincorporació per determinar la recuperació de les activitats a les quals no hagi assistit.

// En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Procés de Revisió

La revisió es pot sol·licitar al professorat es realitzarà segons calendari lectiu.

Procés de Revaluació

Normativa general

No es contemplen sistemes de revaluació en els casos de les pràctiques externes, els TFG, i les assignatures / activitats formatives que, pel seu caràcter eminentment pràctic, no ho permeten.

Per participar a la reavaluació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura o mòdul.

Criteris d'Avaluació

Els criteris d'avaluació són d'acord amb les competències i els resultats d'aprenentatges següents:

A) Realització d'un treball de recerca o assaig i la seva defensa oral: CE11, CE12, CE16,

CE18, CE19, CE21, CT1, CT2, CT3, CT4.

C) Exercici 1 a determinar durant el curs: CE11, CE12, CE18, CE19, CE21.

D) Exercici 2, en grup, a determinar durant el curs: CT1, CT2, CT15, CT17, CT19.

E) Assistència i participació a classe i als debats que es duguin a terme a l'aula: CE11,

CE12, CE16, CE18, CT1, CT6.

Bibliografia i Recursos

Bibliografia general:

- BUENO, Pepa. Disueño. Cuando el arte y el diseño jugaron a ser lo mismo. Barcelona: Tenov, 2020.
- CALVERA, Anna. «El disseny gràfic», a Art de Catalunya, nº 12, Barcelona, Edicions L'isard, 1997, pp. 82-144.
- CALVERA, Anna (coord.). La formació del Sistema Disseny Barcelona (1914-2014). Un camí de modernitat. Assaig d'història local. Barcelona, Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2014.
- CORREDOR-MATHEOS. José. «El disseny industrial», a Art de Catalunya, nº 12, Barcelona, Edicions L'isard, 1997, pp. 11-80.
- GALÁN, Julia i altres. El diseño industrial en España. Madrid: Cátedra, 2010.
- GIL, Emilio. Pioneros del diseño gráfico en España. Madrid: Experimenta, 2019.
- GIRALT-MIRACLE, Daniel; CAPELLA, Juli, i LARREA, Quim. Diseño industrial en España. Madrid, Ministerio de Educación y Cultura, 1998.
- NAROTZKY, Viviana. La Barcelona del diseño. Barcelona, Santa & Cole, 2007.
- PIBERNAT, Oriol (ed.). «Disseny a Catalunya. Balanç d'un segle». Número monogràfic de la revista L'Avenç, nº 279, abril 2003.
- PIBERNAT, Oriol; BALCELLS, María José. Vinçon. 1929-2015. Barcelona: Tenov, 2022.
- PIBERNAT, Oriol (coord.). Diseño y franquismo. Dificultades y paradojas de la modernización en España. Madrid: Experimenta, 2020.
- SATUÉ, Enric. El disseny gràfic a Catalunya. Barcelona: Libros de la frontera, 1987.
- VÉLEZ, Pilar (coord.): Dos segles de disseny a Catalunya (1775-1975). Cicle de conferències. Barcelona: Reial Acadèmia Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, 2004.

Recursos:

- Colección Arquia/Maestros (disponibles a Biblioteca EINA)
- FHD. Fundació Història del Disseny: <https://historiadeldisseny.org/ca/>
- GRHED/EINA. Cronologia d'EINA: <https://cronologia.eina.cat/#event-cronologia-deina>
- Museu del Disseny de Barcelona. Col·leccions del Museu: <https://ajuntament.barcelona.cat/museudeldisseny/es>

Algunes orientacions historiogràfiques:

- CAMPI, Isabel. La historia y las teorías historiográficas del diseño. México: Designio, 2013.
- BURKE, PETER (Ed.). Formas de hacer historia. Madrid: Alianza, 2012.
- D'ALLEVA, Anne. How to write Art History. London: Laurence King Publishing, 2010.
- LEES-MAFEI, Grace; HOUZE, Rebeca (ed.). The design history reader. Oxford: Berg, 2010.

LOWENTHAL, David. El pasado es un país extraño. Madrid: Akal, 2010.

VIDLER, Anthony. Historias del presente inmediato. Barcelona: Gustavo Gili, 2008.

Passeig Santa Eulàlia 25
08017 Barcelona T+34 932 030 923
info@eina.cat / www.eina.cat

EINA Centre Universitari
de Disseny i Art de Barcelona
Adscrit a la UAB

Competències i Resultats d'Aprenentatge

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

COMPETÈNCIA

CE11. Demostrar que comprèn el funcionament de l'entorn econòmic, empresarial i institucional en què es contracten i desenvolupen professionalment els projectes i les activitats de disseny.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

CE11.6. Identificar els agents socials que participen de la cultura del disseny i definir-ne

les funcions i la interacció en el sistema del disseny.

CE11.7. Comparar les característiques de diferents cultures del disseny.

COMPETÈNCIA

CE12. Demostrar que coneix l'entorn institucional i associatiu del món professional del

disseny i el paper que juguen les diferents entitats i agents socials.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

CE12.1. Distingir les característiques i funcions de les diferents institucions que configuren la cultura del disseny

CE12.2. Distingir les diferents tradicions a la pedagogia de les arts aplicades i del disseny.

COMPETÈNCIA

CE16. Demostrar que comprèn de manera pertinent i raonada els textos d'història, teoria i crítica del disseny.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

CE16.1. Aplicar críticament els conceptes i mètodes d'història, teoria i crítica del disseny a nous objectes de recerca.

COMPETÈNCIA

CE18. Interpretar i valorar críticament productes finals i projectes de disseny tant propis com aliens.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

CE18.1. Valorar críticament els cànons i els criteris d'avaluació establerts en la cultura del disseny.

CE18.2. Redactar un assaig acadèmic de crítica del disseny.

CE18.3. Plantejar una estratègia de divulgació i difusió de la cultura del disseny.

COMPETÈNCIA

CE19. Demostrar que coneix els mètodes de recerca rellevants per a la projectació i la

teoria, l'anàlisi i la crítica disseny i art.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

CE19.2. Descriure les diferents tendències a la didàctica del projecte.

CE19.3. Plantejar un projecte de recerca en disseny.

COMPETÈNCIA

CE21. Disposar de recursos i capacitats per relacionar conceptes i llenguatges de

diferents especialitats de disseny.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

CE21.3. Identificar els trets comuns i les especificitats de les disciplines del disseny a

l'anàlisi crítica dels diferents estils històrics o tendències actuals.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

CT1. Capacitat de comunicació oral i escrita en la llengua nativa i en altres llengües

com l'anglès que permeti treballar en un context internacional.

CT2. Elaborar informes professionals i treballs acadèmics.

CT3. Demostrar conèixer i utilitzar correctament les fonts documentals i la bibliografia

necessària tant per a la projectació com per a l'anàlisi i la crítica raonada del disseny.

CT4. Demostrar interès per l'estudi de llengües estrangeres tant per facilitar la comunicació com per accedir a contextos culturals diferents.

CT6. Capacitat per treballar en equip i aptituds per al diàleg amb els diferents agents i

disciplines que puguin intervenir en el desenvolupament d'un projecte de disseny.

CT15. Valorar i preservar el patrimoni cultural, artístic i paisatgístic.

CT17. Demostrar que coneix els fenòmens innovadors i els nous llenguatges i propostes culturals.

CT19. Demostrar una disposició afectiva positiva cap als valors estètics i les qualitats

formals de l'entorn material i visual.